

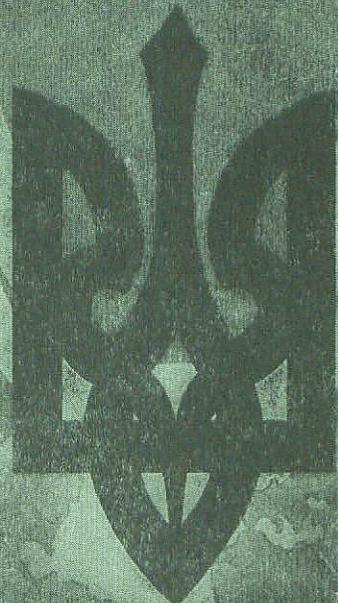
ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБІД
УКРАЇНИ

НАРОДНА
СВОБОДА

СВОБОДА
ЛЮДИНІ

ВИДАЄ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

PO. BOX 304 ST. D
NEW YORK 3, N.Y.

СВОБОДА НАРОДАМ!

СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

ОРГАН

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

(ООЧСУ)

ЗМІСТ

1) Вплив Церкви на світське життя	8) Молодь і еміграція — І. Г. ....ст. 15
2) Вирій — Б. К. .....ст. 3	9) В справі однієї заяви — І. Б. ....ст. 17
3) Українська національна революція, а не протирежимний резистанс — С. Б. ....ст. 4	10) З організаційного життя — Хроніка....ст. 19
4) Від Франка до Шевченка — Д. Д. ....ст. 7	11) „Український Самостійник” .....ст. 21
5) 150 літ першого видання „Слова о полку Ігореві — Б. К. .....ст. 9	12) Перепис населення ЗДА й завдання нашої іміграції — УКК .....ст. 22
6) Гетьман Апостол — М. Ч. .....ст. 11	13) Загальні Збори СУРБ-у .....ст. 24
7) Це було б для них катастрофою — Ю. К. .....ст. 13	14) Заява ОУН .....ст. 24
	15) Жертви

в и д а е

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P. O. Box 304, Cooper Sta.

NEW YORK 3, N. Y.

ВІСНИК

Вплив Церкви на світське життя

Завданням Церкви є вдергувати організований зв'язок людей з Богом. Вона вчить коритись волі найвищої, наймудрішої, найсправедливішої і найдобрішої Істоти — Творцеві неба і землі: безпосередньо, шляхом шукання духового контакту з Богом і посередньо через людей, які відзеркалюють волю Божку. Вона ставить над усіма нами Божественний свідомий себе Ідеал. Корячись Йому і прямуючи до злиття з Ним люди наближаються до досконалої істини, мудrostі, справедливості, доброти, любові. Відкидаючи цей Ідеал й узурпуючи собі Його найвище місце, людина деправує поняття етики і моралі, поняття добра і зла, справедливості і кривди. Відкидаючи авторитет Бога, люди доводять усе до того, до чого вже довели в себе кремлівські деспоти.

Церква видвигає на передове місце людського невмірущого Духа й по вказівках Христа накреслює людині шлях духової проби, щоб земним життям заслужити життя вічне. Воля діяння в цім випадку випливає з духового нутра людини, з її власного сумління. В цім укладі воля людини набирає релігійного достоїнства і її не вільно нікому легкодушно топтати...

Відкинувши Бога, відкинувши пробний Христовий шлях, відкинувши пробні завдання душі — шляхотні волеві джерела сумління висихають, а одинока спонука до чину випливає

з тілесно егоїстичних людських інстинктів. Щоби жити колективно, ці інстинкти мусить хтось приборкувати. Відкинувши Бога людина мусить коритись людському деспотові, який, діючи вже в імені власнім, самовладно нормує життя суспільності. Контроля негативних інстинктів тоді йде зверху, а не зі середини, не з натиску благородного внутрішнього сумління. Вслід за цим наступає фізичний терор і жах, який стає головним побудником людей до чину. Жах в політиці, жах в адміністрації, жах у фабриці, жах у колхозі, жах в школі, жах в родині, жах вдень і вночі, жах на кожному кроці. Люди думають, ходять, діють виключно під натиском цього зверхнього жаху.

Гуртуючи людей і вщіплюючи в них високі релігійні засади, церква, збірним шляхом, побуджує їх до шляхотних благородних вчинків. Атеїсти, відкидаючи віру в Бога й називаючи релігію „опіюмом народу”, погоджуються з висновками модерних психіятрів, що психологія товпи є відмінна від психології одиниці. Вони приймають за наукові твердження цих психіятрів, які кажуть, що розумна і шляхотна одиниця пірвана психологією товпи, нераз повніює такі вчинки, за які опісля сама зі встиду червоні. Але коли те самі твердження, тільки в відворотній формі, примінити до церкви і сказати, що церква, гуртуючи людей, творить

позитивне підłożок для цієї „психології тов-
пи” і замість до брутальних вчинків, спрямовує
їх до благородних — атеїсти на це затикають
вуха.

Коли якийсь мислитель опрацює теорію причиновости і скаже, що все на світі має свої причини — атеїсти це теж уважають науковою, мудрістю! Але коли їм нагадати слова старого Сократа, який на закид безвірства заявив — „як можна вірити в чийсь діла, а не вірити в самого творця” — то атеїсти знову на це глухнуть. Коли якийсь науковець докаже фізичний закон, що сума енергії є все та сама і що енергія в ніякому разі не пропадає, тільки змінює свої форми, то атеїсти це вважають за мудрість. Але коли той сам закон примінить до духової, інтелігентної, себе свідомої енергії, яка зриває людей й штовхає їх на найбільш очайдушні вчинки — то це вже що інше. В цьому випадку ця свідома, духовно індувідуальна енергія прийшла ні звідки і зі смертю тіла — цілком пропадає.

Але темою цієї статті не є доказувати безсмертність душі й існування Бога, тільки — кинути дрібку світла на вплив релігійного виховання в творенні світського життя і світських інституцій.

Однією релігія всилі виховати сильні напругою й шляхотні прикметами характери, при помочи яких опісля можна організувати світське життя, світські інституції, і такий світський суспільний лад, в якому пошанована була б людина. Чеснота, ідейність, вміння потерпіти і пожертвувати із особистого добра для вищої справи, вміння постояти за неї до останку, не датись спокусити користолюбним нахилам — це універсальні, вселенські прикмети характеру, які в однаковій мірі потрібні американській суспільності, українській, турецькій, китайській чи іншій.

А це насуває думку, що релігія, зокрема та, яку приніс нам Син Божий, не є ексклюзивно американська, українська, французька, чи китайська, тільки вселенська, універсальна. Очевидно, що кожня церква, діючи в даному народі, приймає теж деякі його питомі національні форми. Але головна ціль, головні завдання, головний зміст християнської церкви таки не міститься в питомих національних формах, лише в тих високих релігійних засадах, які проголосив й освятив своєю смертю Син Божий.

Занадто накидати церкві зверхні національні форми, занадто привязувати вагу до цих форм, може вийти цьому народові на шкоду. Видвигнувши форму на перше місце, ми автоматично спихаємо на другий план її універсальний виховний зміст.

І тут слід поставити питання: Чи українці часом не поповнюють цієї похибки? Чи не видвигають вони часом зверхньої української форми своїх церков коштом цього універсального релігійного змісту? Чи спосіб Богослужіння, церковні ризи, церковне хорове, малярське й будівельне, мистецтво, а навіть церковне навчання із світською національною тематикою — не ставиться у нас поверх тих універсальних, вселенських, Божих істин, які приніс нам Син Божий для збавлення наших душ, а які, як сказано вище, є одиноким тлом, на якім можуть опісля виростати справжні, сильні напругою й шляхотні прикметами характери?

Зясуймо це докладніше: Дуже часто, зокрема на американсько-канадському ґрунті, Божі істини сходять цілковито на задній плян, а потреба церкви в давній громаді відчувається головно, коли не виключно, в національній українській формі: щоби почути милій церковний спів, який побуджує наші естетичні почування; щоби посвятити паски й нагадати той радісний хлопячий настрій із давніх мілих часів; щоби бути відпровадженим з таким жalem і таким достоїнством на вічний спочинок, з яким колись в краю відпроваджували інших. А в драстичних, на жаль дуже частих, випадках в нас відчувають потребу церкви, бо: При церкві можна заложити аматорський гурток, можна заложити клуб, побудувати дім — з напитками і танцями...

Священик обовязково мусить бути „патріотичний”, але в тому дусі, щоби якнайбільше говорив про біжучі, національно-світські теми, і то не вечорами на докладах та відчитах, лише під час Богослужіння з проповідальницею. Очевидно, що такі промови, коли розумні теж дуже потрібні. Але все мусить мати своє місце. Кладучи увагу на національну форму, церква занедбує глибокий, релігійний, вселенський зміст, який є далеко важнішим виховним чинником, ніж безпосередні патріотичні промови.

Поверховність в релігії відзеркалює поверховність в патріотизмі. Й тут форма втискається на передове місце, а патріотизм й плекан-

ня рідних традицій дуже часто обмежується до співів, вишивок, танків, чи просто національних потрав. Замість гніву до гнобителя за те, що він топче святості українського народу й кривдить людей, які бажають зберегти своєго індивідуального духа — існує гнів до гнобителя за те, що він викинув нас із вигідних позицій, позбавив нас особистого майна і вигід. А цього роду гнів, звичайно, маліє у відворотній пропорції до наново набутого майна на чужині. Цього роду патріотизм вивітрює дуже скоро. Зате патріотизм, виплеканий світськими чинниками, але на цій духовій почві, яку створює церква і релігія — не лише не вивітрює, не вичерпується, але у боротьбі зі злом кріпшає, аж доки цього зла не переможе.

Безперечно, кожна церква в даному народі, в дану пору, має якісь свої оригінальні, звязані з цим народом, релігійні проблеми до розвязки. Українська християнська церква теж має таку проблему: піддержати морально український народ в його боротьбі за волю, й опісля закріпити тверді етичні основи для існування української держави. В обличчі цього морального спустошення, яке накоюють українському народові сатанічні сили Москви, завдання української церкви не менш гігантичні, як завдання Української Повстанської Армії. Й ми, світські люди, можемо лише висловити глибоке побажання, щоби українська християнська церква, коли вже мусить діяти у відламах, знайшла спільну думку і плян для виконання цих великих, Божих завдань.

Але ми, світські люди, у відношенні до церкви мусимо зробити те, що належить до нас. Мусимо зрозуміти вагу церкви і релігії як чинника, що не лише збавляє індивідуальну душу людини, але теж збірного Духа народу. Зокре-

ма українська інтелігенція мусить скинути маску лицемірства і пригорнутись до церкви з глибокою вірою. Люди мають таку церкву і таке духовенство на яке заслугують. Великий відсоток української інтелігенції відноситься до церкви неохайно. Великий відсоток в ґрунті речі є атеїстами, в кращому випадку агностиками, навіть коли деколи для розривки заходять до церкви, навіть коли з люти до московського деспота словно опрокидують матеріалістичний світогляд. Бога вони знають і Його взывають лиш у випадках особистого огірчення: „Ах, Боже, чому Ти дозволяєш тріомфувати цьому Сатані, чому дозволяєш йому мордувати стільки невинних людей?!”

Але Сатана, у цій Божественній симфонії має теж свої конструктивні завдання. Якби не ці конструктивні завдання воля Всемогучого Бога роздавила б Сатану в одній хвилині. Як говорить Монсіньор Фултон Шін, московські боеві безбожники, які з таким звірячим фанатизмом поборюють Христа, фактично більше стоять до Нього, ніж ці, що стоять осторонь, із ціклковитою байдужістю до Христа. Сили Антихриста, вже самим фактом боротьби з Христом, доказують вагу і силу Христа. Але той, що стоять осторонь і дивиться із цілковитою ігнорантією і байдужістю на цю боротьбу, доказує, що в його душі цілковита духовна пустка. Цю пустку, без боротьби, заливають сили Сатани.

Українські інтелігенти, в боротьбі з московським деспотом, мусять починати в першу чергу від себе, від власної душі. Вони мусять виповнити свої душі змістом Христа. Інакше, мимо словних декларацій, вони фактично вже є в руках сил Сатани, який з кремлівського замку керує ними на знищенні світу.

◆
Богдан Кравців

В И Р И Й

Вселя шепочки поза крисочки,
Вселя шабельки нова обельки. . .
Прое господа, своего пана:
— Можний наш пале, пале Гавриле!
Гой, пусти ж ти нас й а в гор на війну!
— Я вас не пушу, сам в вами піду.
(З гуцульської колядки).

Іран, чи Індія, чи Україна?
Зринають назви, як блудні вогні.
Але ж була колись така країна,
звідкіль ми вийшли. В сизій давнині

цвіла вона далека, тепла й пишна
за обрієм казкових семи-гір —
і боєм рвалася в той світливий мир
племен довкільних молодість невтишна.
І досі іриця, столітня діва,
пісень співає про далінь незриму,
про райгород багатий, вирій, рай,
що в тьмі віків нам сниться повен дива...
Туди злинають ластівки над зиму
і серце, тугою налите вкрай.

Степан Бандера

Українська національна революція, а не протирежимний резистанс

I.

Український визвольний рух, мотором якого є ідеологія й концепція українського революційного націоналізму, єдиний в цілому нашому політичному житті останніх двох десятиріч, іде поступово своїм шляхом, постійно зростає, продовжує й поширює свою боротьбу через усі величезні потрясення і зміни, які переживає наша Батьківщина. Він переборює всі намагання ворогів України знищити його. Так само ідея українського націоналізму крушить намагання внутрішніх українських противників приставитися йому, стати впоперек його походу.

Большевицька Москва слушно вбачає в українському націоналістичному, революційно-визвольному русі найбільш непримиреного, небезпечноного ворога, що безупинно веде боротьбу з нею на всіх фронтах і відтінках, який все настуває, не тільки піддержує, але й успішно поширює, скріпляє протибольшевицьку визвольну революцію. Наша боротьба з Москвою ведеться скрізь, в Україні, серед інших народів поневолених большевизмом і на закордонних теренах. Рівнорядно з нашим наступом на позиції московського імперіалізму й комунізму, большевики ведуть усильні намагання, щоб знищити наш рух усюди, докорінно. Головний фронт боротьби проходить на рідних землях. На закордонних теренах існує його продовження, скрізь там, де діє націоналістичний рух, як одностайна сила й акція.

Всі намагання Москви знищити український націоналістичний, революційно-визвольний рух, ОУН і УПА — фізично, тотальним наступом з чола — виявилися даремними. Помимо найтяжчих умовин боротьби й великих жертв, наш рух в Україні встоявся, продовжує боротьбу, розвивається даліше. Велика, чиста ідея української нації, змагання за Волю України й за Божу Правду на українській землі — це невищерпне джерело сили нашого руху, витворені в боротьбі висковартісні прикмети націоналіст-революціонера, досконалі методи організації й

способи дії дають йому незломну снагу, міць і гаряч. Бог благословить і спомагає нашу боротьбу за правду, проти червоного царства сатани.

Ворог розуміє, що самим фізичним винищуванням не зламати йому української революції, українського націоналізму. Тому він докладає всіх зусиль, щоб заатакувати самі джерела й головні внутрішні підпори його міці.

Чистий, незаплямлений крутійствами й компромісами зі злом українськи націоналізм вийде побідником з важкого, але величного змагання проти сатанічної большевицької Москви. Він побідить, бо в ньому велика Правда української нації, згідна з Божими законами життя народів і людей у свободі й справедливості. А за цю правду бореться український народ продовж цілої своєї історії. З покоління в покоління найкращі сини й дочки українського народу присвячують своє життя службі тій правді, віддають своє життя в боротьбі за неї. Тепер історичне змагання України за правду досягає найнищого вершка, найбільшої напруги й розмірів. Боротьба охоплює ціле життя, змагається цілий народ.

Українські націоналісти впевнені в перемозі України. Непохитну певність дає нам віра — віра в Бога, віра в українську націю, в її правду. Вірність ідеї українського націоналізму — це найбільша сила української визвольної революції, якої жодними способами не може зламати такий ворог, як большевицька Москва.

Це він добре розуміє й тому намагається конечно нищити саму ідею українського націоналізму.

Проти націоналістичного руху, як в Україні, так і на чужині, большевики ведуть вперті намагання знищити його, розложити. Але пряме атакування його з большевицьких позицій безуспішне. Тому ворог старається досягти своєї мети при помочі тих протинаціоналістичних чинників і явищ, які іспользують в українському політичному житті за кордоном. Він старається різними способами використовувати їх

для себе, підсилювати і спрямовувати на потрібні йому тори. Бити націоналістичний рух таки українськими руками — це головна напрямна большевицької диверсії.

До таких самих наслідків, корисних большевицьким бажанням, ведуть на ідеологічному і політичному відтинку всі тенденції наближення до комуністичних позицій, будування на них перехідних помостів. Затерти чітку межу поміж самостійницьким, визвольним рухом і російщиною чи комунізмом, засипати прізву поміж ними — ще перша мета ворожих намагань по лінії ідейної демобілізації українського самостійництва. Кожне того роду явище, що творить вплив у непримиренні супроти ворога і його позицій — шкідливе визвольній справі, без огляду на те, з яких мотивів воно походить.

В українському політичному житті за кордоном існує багато таких присяїв, які сприяють большевицьким намаганням знищити націоналістичний рух і підривати його визвольницьку дію. Вони мають різноподібні причини, а серед їхніх заступників і виконавців часто бракує належного усвідомлення й розуміння того, яку шкідливу роботу вони виконують у відношенні до визвольної протимосковської боротьби. Але таке нерозуміння ані трохи не зменшує шкідливості таких явищ. Вони по суті йдуть на користь ворожим намаганням. Навпаки, це часто збільшує ту шкідливість і покривається з головною тенденцією большевицької Москви — атакувати, підривати й ниніши самостійницький націоналістичний рух з нібито українських позицій, українськими руками, впягти до того їй використовувати українські сили. В оцінці й у трактуванні таких явищ мусимо дивитися в першу чергу на їхнє діяння й наслідки, а не тільки на спонуки й наміри їхніх спричинників.

Боротьба на ідеологічно-політичному фронті проти всіх видів московського наступу її підступу має першорядне значення в цілому визвольному змаганні. Теж за кордоном мусить націоналістичний рух виступати цілком чистий і революційно-безкомпромісний супроти всього, що походить від московського большевизму, або до нього доводить, хочби в дальших зразу невидних наслідках. Усі питання ідеологічного й політичного порядку треба розглядати передусім із погляду боротьби з московським імперіалізмом і його фармю — інстру-

ментом — комунізмом. Все, що послабляє наші позиції в тому відношенні, що притуплює, зменшує чи затемнює діяметральну протиставність, революційну непримиренність, ідейно-моральну й програмово-концепційну вищість українського націоналізму супроти московського большевизму — треба викривати й усувати з нашого політичного життя.

Рівної в такому пляні мусимо розглядати те, що діється на міжнародному форумі й розшифровувати справжній, глибоко прихованій сенс усього того, до чого большевики прикладають руки, большевицьку стратегію на ідейному фронті в світовому маштабі.

Ставимо собі за завдання в кількох статтях висвітлити деякі намагання з боку відкритих і притаєних противників українського націоналізму, звести визвольний рух з його «властивого» шляху, підсунути йому неправильні і шкідливі позиції. Не займаємося тут тим, що відкрито поборює, опрокидує революційно-визвольний рух. Хочемо виявити правдиву істоту таких явищ, які роблять це при сновидному прихильному до нього відношенні.

Провідна, й для всіх того рода намагань спільна лінія помятає в тому, щоб сучасну визвольну боротьбу звести з її націоналістичного шляху, шляху повноцілої Української Національної Революції — на шлях тільки протирежимного спротиву-резистансу.

Ця лінія спільна і для тих, що з різних причин відійшли від українського націоналізму чи не спроможні його сприйняти й хотіли б потягнути за собою на протинаціоналістичні машині цілій визвольний рух, як і для тих, що уважають таку лінію за перехідний, тепер конечний етап до підкошення й повного знищення визвольного руху.

* * *

Намагаючися збити визвольний рух з його націоналістичного революційного шляху, його противники часто послуговуються методою фальшиво представляти й пояснювати правдиві позиції сучасної визвольної боротьби в Україні, як теж обосновувати такі намагання фальшивим висвітлюванням потреб і умовин розвитку визвольних змагань.

Одною з таких фальшивих сугестій, що намагаються причепитися до нашого руху і впливати на дальший його розвиток є наступна комбінація тез і висновків:

В 1941-43 роках, мовляв, виявилося, що на Осередніх і Східніх Українських Землях ідеологія й програма українського націоналізму та його концепція української національної революції — неприємливі. За двадцять літ панування большевизму в Україні сталися такі зміни в суспільно-політичному думанні широких мас українського народу, що світогляд, ідейно-програмові цілі марксо-большевизму в теорії знайшли загальне вирнання, прийнялися як правильні, найпоступовіші, а весь найкращий, найактивніший елемент середнього й молодого покоління, вихований на большевицькій ідеології, є з переконання ідейно-комуністичний. Все незадоволення — ґрунт для мобілізації мас до революційної боротьби — серед подавляючої більшості народу йде не по лінії принципового заперечення комунізму, його цілей і основних засад, а по лінії заперечення тільки актуальної практики большевицького режиму, що стоїть у повному протиєнстві до „приємливих, шляхетних” ідей теоретичного комунізму. В площині національно-політичної свідомості й таких же прағнень в масі українського народу нема тепер принципового глибокого заперечення самої істоти імперіалізму й духа Москви, яка намагається задушити духову, культурну, національно-державну й суспільно-економічну самоубутність української нації. Відчувається й освідомлення того, національний інстинкт — уже притуплені. Існує тільки заперечення суспільно-економічного визиску, економічного упослідження України й терористичного тоталізму большевицького режиму.

Тому боротьба за визволення України, щоб залучити до активної участі широкі маси, а передусім динамічний, здібний до революції молодий елемент — мусить, ніби то бути в цілій постановці, отже і в програмово-концепційній, пристосована до тих даних, мусить завернути з націоналістичного шляху на шлях тільки — протирежимної боротьби. Боротьбу за повалення большевицького поневолення України годі сперти в основі на національно свідомий, рішуче протимосковський і противбольшевицький революційний елемент, бо такого в Україні дуже мало. Її треба сперти на все, що наставлене проти самого режиму, проти існуючого стану. І в тому треба розраховувати тільки на тих, хто в засаді проти московського імперіалізму і проти комунізму, але так само й на тих, хто

за комунізм, за його здійснення, а вороже ставиться до режиму й його практики за „зраду комунізму”. Замість „непопулярного” заперечення цілості большевизму, треба визнати за позитивні „здобутки жовтневої (тобто большевицької) революції” і виступити в ролі їх захисників перед режимом, який їх зрадив.

Все це, ставиться не як допоміжні, тактичні прийоми для підсилення, чи відтяження головного нашого фронту, — але навпаки, як основну концепцію визвольної революції. Отже це вже не проблеми політичної тактики на окремих відтинках, в роботі серед деяких середовищ, а тільки питання власної, основної програми. Мовляв нам треба саме такі основні положення прийняти за головні лінії й на них будувати все. Відповідно до того треба відкинути дотогочасні, „пережиті вже” засади українського націоналізму, викоренити їх у власних рядах, змінити свою ідеологію й програму?

Що це значить?

Сама діагноза політичного ґрунту на ОСУЗ, яка служила за вихідну для такої концепції базується на невірній оцінці східно-українського ґрунту, національної свідомості, політичного наставлення народніх мас і революційних, динамічних елементів.

Вона заперечує націоналістичну визвольну концепцію, достатню живучість й динаміку природних націоналістичних потенцій в українському народові та спроможність ідеології українського революційного націоналізму захопити народ, підняти його на боротьбу за „бути чи не бути”. Замість національної революції в повному сенсі, вона висуває концепцію тільки протирежимної боротьби, йдучи за самообманом, що програмовий мінімалізм — усунення самого режиму й виправлення, — а не докорінна зміна — суспільно політичного ладу, клич рятування „здобутків” жовтневої революції, а не повного відкинення її теорії і практики — щивше поведе народні маси на боротьбу, ніж максимальна програма нашої революції. Така концепція заперечує спроможність українського й інших поневолених большевицькою Москвою народів визволитися спільною революційною боротьбою, ставить на всі незадоволені з режиму елементи, на комуністичні й російські в такій самій мірі, як на здецидовані протимосковські й протикомуністичні сили.

(Закінчення буде)

Д. Донцов

Від Франка до Шевченка

(В роковини народження поета)

Хронологічно ми, очевидно, прийшли від Франка до Шевченка, та духовно вертаємо до автора „Заповіту”. Спітають, в чим же ж різниця між одним і другим? Різниця велика, бо є два Франки: молодий, інтернаціоналіст, атеїст, драгоманівець, і — старший Франко, автор „Мойсея”, який рве з „вірую” попереднього. Другий Франко наближається до Шевченка, перший — є його протилежністю.

Франко — ідеолог селянста, Шевченко — козацтва. А між двома ідеологіями — лежала велика трірва. Франко був сином сільського коваля. Шевченко — внуком гайдамаки, зростали вони в інших повітрях. Це вплинуло й на їх ментальність. І коли простудіювати молодого Франка, напіткнеться на ідеї — діаметрально протилежні Шевченківським. Франко з гордістю казав про себе — „я є мужик, пролог — не епілог!“ Шевченко — ввесь був пересякнений не мужицькою, а козацькою психікою защепленою йому дідом. Його народ — це „народ козацький“. Відчуває, як в нім „гаршює“ предків кров козацька. „Микита Гайдай“ — це пасіонований гімн лицарству козацькому.

Франко чувся свійсько в масі, в рядах. Іти серед „тисячі таких самих як я“ каменярем, — його ідеал. „Я любив іти в ряді і люблю“ — писав він. Бути керманичем? — „зовсім немав би охоти ним бути“ — заявляє про себе... Шевченко, навпаки, кохався в постатях керманичів, як Гонта, Залізняк, Дорошенко, Палій, Гамалія, Галайда, Жіжка і інші. Вони не мають жадної охоти іти в ряді, навпаки, стають перед рядами, ведуть їх. Галайда, як лише став козаком з „полихача“, — вибирається в пишний жупан, а свою кохану мріє „як гетьманшу“ вітрати. Оксана ж любить його, бо по цілій Україні славним став: вже не є „такий самий“ як тисячі.

Франко з гордістю декларує — „не герой ми і не богатирі!“ У Шевченка як раз культ героїв і богатирів! Вони в нього окрема порода людей „з благородними кістками“, „з святою, козацькою кровію“, „орлім оком“, „з твердими руками“. Вони мають визволити країну.

Франко каже, що — „не Баярд, борець непоборимий“ є „героєм наших днів, а продуцент, робітник“. Героєм Шевченка — є як раз отої Баярд, лицар запорозький! Або Жіжка чи Вашингтон, яких викликає, не рядовик, а провідник.

І у Шевченка виступає маса, та що бореться (бо є ще й байдужі „плебеї гречкосії“), але її відношення до провідника таке, як напр., Галайди до Залізняка: „шапку зняв, мов перед паном“... Ці провідники — це якраз відкідані Франком Баярди, або як зве їх — „козацьке пантство“.

Україну вратує — писав Фракно — „не геройські подвиги бурхливі“, не „лицарський дух, воєнна слава“. У Шевченка — тільки цей лицарський дух, тільки ці подвиги! А слава — „а слава заповідь моя“, писав він безнастанно. Символом франківських каменярів, які простували шляхом поступу, — був молот і плуг. Бо — „нам, хліборобам, що з мечем почати“? — пора вже „меч на плуг перекувати“, на вила й серп. Його — „коругов — плуг і книга“, символи того віку, коли думалося буденною працею і автоматичним поступом прийти до „щастя і свободи“. Навпаки, як раз той меч, та шабля козацька — є символом визвольних змагань у Шевченка! З точки погляду своєї запорозької філософії — він, з іронією глядить на плугатирів, які „жито панам сіють“, „орють та орючи долю проклинають“...

Осягнути національного й соціального ідеалу думав молодий Франко — „не зброєю, не силою вогню, заліза і війни, а правдою, і працею й наукою“... Філософія ця була далека від світогляду Шевченка, який навіть зі сліз своїх хотів, щоб вирости мечі! Який писав про „свячені“, про „вогонь і кров“, про „кару і суд“, про пророків, в чиїх руках „мечі обов'ядні на отміщені язикам“. про Наливайка, якого „дух воскресне перед мечів“.

Ідеалом Франка було — „працювати, працювати, в праці сконать!“ Ідеалом Шевченкового лицаря було сконати на полі бою. Симво-

лом невмірущості, і несмертельної героїки його України — були для Шевченка могили, тugo начинені „козацьким благородним трупом”, тих що впали...

Франко писав — „минув той час, коли ліком була кров чиста... Не жертви треба днесь, а бою з злом”, наукою ї просвітою, бо „побіду не виборюєс відразу, а треба в сквирі, в стужі йти пішком, без стежки... Без слів шумних... „травити тепер” для люду, „не вмирати”...

Шевченко ж пише якраз про „чисту кров”, про окроплення землі „злою вражою кровю”, про викуплюючу силу крові, про викуплюючу силу жертві життям.

Франко замолоду голосив як ідеал — „розум владний без віри основ, і братерство велике всесвітне, вільна праця і вільна любов...” Радив — „не моліться вже більше до Бога”, бо „царство свободи не від Бога нам спаде, не святі його з неба знесьуть... Це був ідеал інтернаціонального соціалізму, і який же ж він був далекий творчості Шевченка! Замість „братерства всесвітнього” — у нього „сім'я вільна, нова” — національна погорда і ненависть до „москалів поганіх”. Замість — „вільної любови” — батьки, що показують на двері Катерині... Замість „розуму владного без віри основ” — картання марного людського розуму тих, що мов безумні гукають — „немає Бога, тільки я”. До Бога він, безнастанно молиться, шукає з Ним контакту як з животворною силою, яка кріпить дух і запалює серце... Вірить, що як раз з неба уділиться сильним — „сила архистратига Михаїла”, найзавзятішого погромника Сатани.

В „Захарі Беркуті” (драгоманівціна в бельтистичній формі!) — Франко отверто проти традицій виступає, проти власних князів і держави, представляючи їх визискувачами, ідеалізуючи анархічну: „де не було б ні князів, ні влади, де кожна громада жила б для себе”... Такого не знайдете у Шевченка. У нього „в своїй хаті своя правда, і сила і воля!” — своя правда, не інтернаціональна! Своя сила — отже і сила влади! Шевченко ніде не виступав проти національних традицій, навпаки часто — в їх обороні. Не лише посередно, прославляючи близкучу давнину нашу, але й — в одній своїй повісті — виступаючи з аналогією національних традицій, з жаданням шанувати їх, без яких, пише, нація стає безформеною масою...

В хвилини втоми марив Франко про єдину

потіху — про „мужицьку пісню”: „в тих днях, коли смертельний холод в душу аж крадеться і нікому потішити, огріти, одним одна лишилася мені ти, мужицька пісня, в котрій люд весь плаче і мому серцю лекшає неначе...” Шевченко, як і Котляревський в „Енеїді” — шукає потіхи в козацьких піснях, в яких нема сліз. Його Маряна співає пісні кобзарські, „боєві пісні”, щоб в них „вождів безсмертних обожати”.

Дві ментальності! Дві життєві філософії! Два світогляди!

На прикінці життя — з властивою собі геніальністю — Франко, в муці і сумнівах, визволився від свого світогляду юності. Атеїст — прийшов, в „Мойсеї” до зрозуміння величезної сили віри. Рядовик, масовик — прийшов до ідеї проводу. Пропагатор мирної праці плуга — прийшов до свідомості рішаючого значіння меча. Вирікся Драгоманова з його анархічним „громадівством”, з його російською вірою у всеспасенність зданих на власні сили мас, з його ворожістю до „білоруків”. Але не здусив всіх сумнівів. Розчарувався в тодішній провідній верстві „ботокудів” („Не кохаю Руси!”), але не ібачив ідеї і в збуцтованих масах „плебейства”. Ненавидів „патів” жорстоких, бачив безвольну масу, і не знаходив виходу, як многі „гуманісти” того віку. Цей вихід — інтуїтивно знайшов чужий розставлюючому гуманізмові, внук гайдамаки, Тарас Шевченко.

Символом панів неситих став для Франка — беркут. Ненавидів його за те, що „в грудях ховав серце люте”; за те, що „кров пив”, за те, що „на низьких і слабих з погордою глядів”; за те, що його „боїться всяка твар”, ненавидів „за те, що він щар...” І хоч у вірші він вбиває його, та що ж? Якраз в тім була його — і не тільки його — фатальна помилка, що — думав він — беркута, хижака можна вбити, не маючи на це місце когось рівного йому силою духа. Шевченко — що всякнув в себе традиції вогнем палаючої України 18-го віку, — на цю блудну дорогу не заблукав. Він не ненавидить беркута, як тип. Навпаки, адорує його в другім птаху — в орлі. Він не боїться крові, над мирними хліборобськими ланами його орел „з голоду кряче”, а сам він — плаче, що щезло в мирнім „благоденствії” рабів потульних, поле бою, де через „вогонь і кров” ворожу ішлося до свободи! Він знат, що чужому беркутові — треба було протиставити своє, теж „серце люте”, та

люте на зло! Серце, яке теж будило би страх, та в серці насильника! Серце, що теж не вагалося б „пити кров”, та кров гнобителя, як напували ворожою кровю Дніпро оті поетові „орли” — Трясили, Хмелі і Наливайки. Треба було власних беркутів, яких боялась би теж всяка твар, але лиха, підла і нікчемна! Орлів власних, які теж були би свого роду „царями”, героями, лицарями, бо всю свою „беркутівську” суворість обертали би на боротьбу зі злом за свободу. Знав, що до нічого не допровадять повстання проти беркутів, коли не малимемо на чолі власних „орлів”.

В „Мойсей” є досить натяків, що лише смерть перешкодила Франкові дійти до останніх висновків з тої — нової для нього — правди життя, якій в обличчя заглянув він на прикінці днів своїх безстрашним оком і горячим ідеалістичним серцем... Але многі з непоправних адептів наївної філософії інтернаціоналістичного братолюбства і мирного автоматичного поступу, „без віри основ”, лишилися на старих становищах. Це ті, які оголосили Франка божевільним, коли він в 1906 вирікся в ЛНВ-ку, драгоманівщині. Це ті, які — позидаючи аргументів від ворога — дальше нарікають на українських „шовіністів”, стягають з постumentу „людину визвольного руху”, а всаджують на нього Шельменків і просто шельмів. Та до по-

рядку денного переходить над ними історія. Не мирний хлібороб є символом нинішньої України, лише той, хто боронить його від чужого беркута. І пісні він заспівав вже інші, не мужицькі, що „потішають” серце, а боєві, які його гарячуть. Щоби вбити беркута, („пірвати кайдани”) — треба вже тримати в руках не плуг, а рушницю. Треба до того „рук твердих”, треба „орлинога ока”, щоб трапити. Треба зовсім іншого духа людей, тих які „ізnomадів лінівих люд героїв створять”, щоб вирвати з физиску неволі „братів незрячих гречкосіїв”.

Треба отих „Баярдів”-лицарів, до яких наскільки життя таки навернувся Франко, (їх звів „парубоцтвом Єгошуї”), а яких викликав, за якими тужив Шевченко. Вони встають всюди. В Сербії це була і є батава Михайлова, в Італії — в її час — це була батава Гарибалді, на Україні це та батава, що окроплює землю „вражою злого кровію”, щоб створити „вільну сім'ю” — вільним духом людей. Щоб без милосердя виполоти всі залишки плебейства, щоб дати нарешті нації — як за Хмельниччини — справжню верству керманичів.

В ній, яку звеличував поет давній України, в ній вся суть. Решта — „приложиться”...

*) Ця стаття є екстрактом з більшої розвідки автора про „Душевну драму Франка”.

Б. Кравців

150-ліття першого видання „Слова о Полку Ігореві”

В 1800 році, стопятдесят літ тому заходом графа А. І. Мусіна-Пушкіна надруковано в Сенатській друкарні у Москві книжку з довгим, звичайним для того часу наголовком: „Иорицкая песнь о походе на половцов Удельного князя Новагорода-Северского Игоря Святославича, писанная старинным русским языком в исходе 12-го столетия с переложением на употребляемое ныне наречие”.

Це було перше видання найкращої памятки сторої української літератури XII-ого століття,

незрівняного й одинокого у своєму роді літературного твору в цілому словянському світі. Роковини цього першого видання відзначає не тільки українське громадянство, але теж і громадянство, передусім учени, інших словянських народів.

Відзначає ці роковини теж і московська наука, використовуючи для цього, як це вже бувало не раз в історії, панівне політичне становище советської Росії, намагаючись трактувати „Слово” як памятку російської літератури

(української історії ні української літератури в XII віці за советською настановою для науки не було). Щоб ще підкреслити і затвердити в головах советських і незорієнтованих західноєвропейських людей, советська „Академія Наук” видала навіть у минулому році „Слово о полку Ігореві”, разом із памятками московської літератури „Задонщиною”, опром Куліківського бою й іншими в одному збірнику п. н. „Воинські повести древній Русі”.

Використовує ці роковини і советська преса, розреклямовуючи советські „досягнення” в ділянці дослідів над „Словом о полку Ігореві” — передусім російських учених, і промовчуючи дуже скропулятно такі ж досягнення хочби підсоветських українських учених, не кажучи вже про працю над „Словом” емігрантських учених і письменників.

З приводу роковин „Слова”, як довідується з московської „Літературн-ої Газет-и”, советська Академія Наук готове нове критичне видання тексту „Слово о полку Ігореві”, в серії „Літературні памятки” буде видана окрема книжка з фотографічними копіями першого видання „Слова” і т. зв. Катеринського списка („Слово” переписане 1796 року для цариці Катерини), з провіреним оригінальним текстом „Слова” і з двома перекладами на сучасну російську мову (прозовим і ритмічним). Крім того у цьому виданні буде низка статей про „Слово” і теж коментарі.

Над приготуванням до друку першого видання (весни 1800 року) працювали: відомий історик України Дмитро Бантиш-Каменський і російський історик А. Малиновський. Крім оригінального тексту в цьому виданні був і прозовий переклад на тодішню російську мову. Цікаво відзначити, що в 1813 році перекладав „Слово” відомий український потрітоткінця XVIII століття (1791 їздив до Берліну й Парижу, шукаючи підтримки для визвольних змагань України) Василь Капніст, син Миргородського полковника. Про це досі було невідомо. Його переклад знайдено останніми роками.

Це перше видання надруковано за копією із рукопису, знайденого графом Мусіном-Пушкіном, який згорів 1812 року. Граф — тодішній Обер-Прокурор Святішого Синоду — з якихось невідомих сьогодні причин впевняв, що рукопис він купив в Архимандрита Йоіла в кол. Спаському монастирі в Ярославі. Але ж цьому:

вчені не дуже вірили і здогадувалися, що рукопис „Слова” взяв граф Мусін-Пушкін із Свято-Пантелеймонівського монастиря в Пскові. Ці здогади підтверджуються сьогодні дослідами російськогоченого Л. Творога, співробітника Краєзнавчого музею у Пскові.

Л. Творог працює над літературною історією „Слова” з 1921 року. Він видав вже 46 праць в цій ділянці. За його дослідами рукопис „Слова” знайдений графом Мусіном-Пушкіном, був копією із рукопису, переписаного в Києві наприкінці вісімдесятих років XII-го століття безпосередно з оригіналу. Цю копію принесли до Пскова прочани з українського півдня і тут на доручення пресвітера Спасо-Мирожського монастиря Йосифа зроблено нову копію для монастирської бібліотеки, яку то копію і знайшов потому граф Мусін-Пушкін. Свою думку Л. Творог підтверджує дослідами над псковськими хроніками і іншими літературними памятками, а передусім над твором згаданого пресвітера Йосифа „Поучення к детям и братии”, в якому чимало ремініценцій із „Слова”.

Учений пресвітер Йосиф згинув з рук пруських лицарів, що 1299 року напали на Псков. Його бібліотеку, що збереглася до початку нашого століття, передано в 1913 році в бібліотеку іншого монастиря. Саме в цій бібліотеці Йосифа і переховувалася згадана вище псковська копія, зроблена з київської копії „Слова”, як впевняє Л. Творог, не пізніше 1293-го року.

Є деякі дані, що крім псковської копії, були ще й інші копії „Слова”. Українські і російські учени кажуть, що в бібліотеці Олонецької духовної семінарії (в Петрозаводську) зберігалася ще в перших роках цього століття повніша і краща копія „Слова”. Її бачили, мали в руках і навіть показували учням на лекціях літератури. Але з цією копією діялися дивні речі: вона тричі пропадала, двічі знову знаходилася. За свідченням молодого дослідника „Слова” українського вченого Володимира Перетца цю копію по ліквідації Олонецької семінарії вивезено на південь і — кажуть — дехто бачив її в Астрахані у цілком приватної людини.

Якщо пощастиТЬ знайти цю копію, може будемо мати повніший текст „Слова”. Поки що основою для дослідів і видань „Слово о полку Ігореві” є згадане вище видання з 1800 року, що його 150-ліття відзначаємо цього року. зроблене за не дуже докладною копією, як теж

т. зв. Катеринська копія, що її — здається на-швидкоруч — переписано 1796 року для цариці Катерини, і що її знайдено потому в цариціній гардеробі. Видав цю копію П. Пекарський у Петербурзі 1864 року.

Значення „Слова о полку Ігореві” не тільки для української історії, але і для сучасної української духовості зрозуміли зразу ж українські вчені і письменники, починаючи досліди над „Словом” і перекладаючи його сучасною українською мовою. Крім згаданого вже Капніста, переспівували або перекладали „Слово” Іван Вагилевич, Маркіян Шашкевич, Михайло Максимович, Богдан Дідицький, Тарас Шевченко, Юрій Фед'кович, Степан Руданський, Панас Мирний, Омелян Огоновський, Омелян Партицький, Василь Щурат, Михайло Грушевський, Богдан Лепкий, Святослав Гординський, Микола Матіїв-Мельник, Максим Рильський та багато інших. Перекладено „Слово” майже на всі світові мови, бо рівної йому літературно-мистецької памятки у світових літературах мало.

Треба сподіватися, що й 150-ліття першого видання „Слова” українські вчені і письменни-

ки, передусім ті, що — живучи по цей бік за-лізої занавіси — можуть свободно досліджувати і творити, відзначать своїми новими пра-цями і перекладами.

Крім вище згаданих совєтських російських видань у цьому році вийде ще в ССР окремий збірник праць і статей, присвячених „Слову о полку Ігореві”. Готуються відзначити 150-ліття і російські круги на еміграції у ЗДА. У нас про якесь окреме видання з приводу цих роко-вин нечувати. Приготовив правда працю про „Слово” відомий український поет Святослав Гординський (текст, переклад і коментарі), але досі не знайшов він у ЗДА ні приватної люди-ни, ні української установи, яка б погодилася видати його працю (на ще треба невеликої су-ми — яких 500 доларів!) і так відзначити ці роковини української літературної памятки з українського становища. Трохи дивно і сум-но, що немає мецената для цього видання, осо-бливож коли зважити, яке значення має і му-сить мати для нас такий твір, як безсмертне „Слово о полку Ігореві”. Тим більше, що сьогодні це вже не тільки культурна, але перед-усім політична справа.

◆
М. Чарториський

Гетьман Апостол

(3 нагоди 216-ої річниці його смерті)

...Була колись козацька
і слава і воля... Т. Ш.

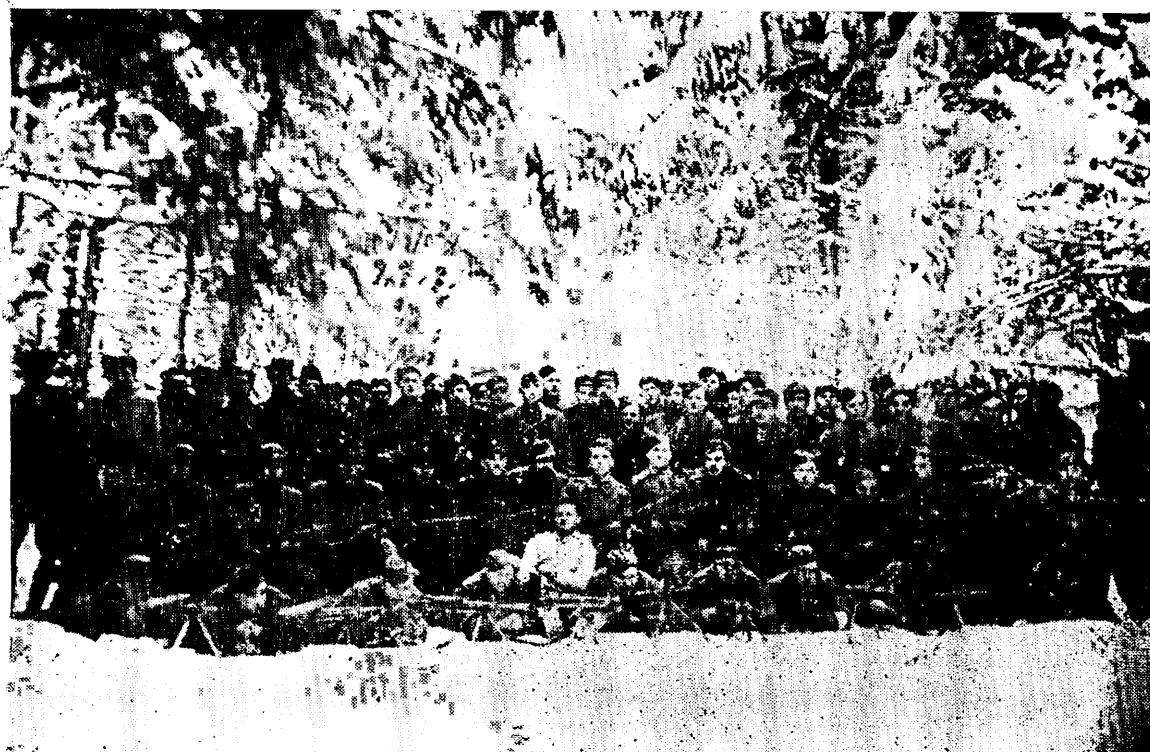
Після відомої прогри гетьмана І. Мазепи та його союзника шведського короля Карла XII під Полтавою 1709 року, Україна переживала одну з найстрашніших картин свого існування, коли російські розбещені солдати Петра I, ви-різували останки мешканців не лише Батурина, але наповняли ріки тілами помордованих сотень-тисяч невинних жінок, старців і дітей українських.

Перші гетьмани після Мазепи тремтіли пе-ред російським деспотом, намагаючись зберегти рештки сил та саме ядро нації, яку запо-сівся винищити північно-московський кат. Таку долю ділив гетьман Іван Скоропадський (1708-1722), якому історія наша нерадо пращає його

про-московське алізерство, хоч тих часів нічого більше він і не міг вдіяти, як хіба прислухову-ватись, як „православні батюшки” проклина-ють в церквах всієї російської імперії „ізмен-ника” Мазелу.

Гетьман Данило Апостол (1727-1734), був одним із прихильників І. Мазепи, що допома-гали великому гетьманові приготуватись до союзу із шведами, бо того вимагала рація визволення України з-під московської тиранії і ярма.

Ставши гетьманом, він використовує всі моменти, полегші, що настали після смерті Пе-тра I, стараючись якомога швидко повернути Україні знову повну автономію. Його старання в тім напрямі увінчались певним успіхом, бо було привернено багато прав і свобод, які тре-

Лікар — жид — в кругу боєвиків УПА

ба завдячувати енергії і старанням гетьмана Апостола. Він переорганізував судівництво, уліпшив значно адміністрацію, підніс торгівлю в Україні й взагалі дбав, щоб утрачені вольності знову були привернені українському народові. В своїх починах виказався добрим адміністратором, політиком і дипломатом су-проти тих хитрих москвинів, перед якими вда-лося теж піднести з упадку авторитет гетьма-нату в Україні. Після двадцятьлітнього терору російської солдатески, за його володіння український народ вперше відітхнув трохи та по-чав вірити й працювати в надії, що згодом вдастся вповні позбутись ярма російських царів.

Намагаючись піднести країну з економічної руїни й упадку, Апостол старанно добирал до-радників і помічників, які дбали за піднесення не лиж політичного, але й суспільно-економіч-ного життя українського народу. Недиво, що історики вбачають, що гетьман Апостол „опи-рався на старшинсько-купецьку клясу”, бо й справді, коли Мазепі приписують симпатії з заможною клясою старшин, то Апостолові

можна приписати симпатії до купецько-стар-шинських верств, бо в них він вбачав певну піддержку і надію в відродженії української політичної економічної сили, яка мала вигляди на відзискання повної свободи руху і дії: то був овоєрідний засіб до осiąгнення свободи й незалежності, бо й відомо є, що кожна держава є тоді сильна політично, коли не є залежна економічно!

Як 70-річний старик — гетьман Апостол ви-казав багато здібностей, впертості й енергії у всіх своїх починах. Не жалів він ані труду, ані не виказував страху перед драпіжною Мос-ковщиною і її царями, а все своє знання, сили і хист вкладав у розбудову державно-творчого життя, звертаючи бачну увагу на сторінку еко-номічну, в якій бачив запоруку піднесення своєї батьківщини з руїни. Знеможений постійними шантажами з боку російських посіпак, вмирає у глибокій старості дня 10. лютого 1734 року.

Історія України вчислила гетьмана Данила Апостола, як одного з кращих борців за воль-ності своєї козацької нації, за яку боровся, для якої жив і діяв до кінця свого плідного життя.

Ю. Кичерський

Це було б для них катастрофою

Одержанав я недавно листа і в ньому вирізки із російських емігрантських газет. Пишуть мені з обуренням: Прочитайте, що друкують — здається таки ж наші „землячки” — про розвязку т. зв. національного питання, або вірніше про те, як бути Росії з Україною.

Я прочитав і хоч в статтях панів В. Дніпрова і В. П. Яновського не знаходжу якихось нових думок для розвязки отого вище згаданого питання, то все ж таки їхні писання є характерними для способу думання деяких кіл російської еміграції.

Могло б назверх видаватись, що деякі росіяни в ставленні до українського питання перейшли частинну еволюцію. Від указу про заборону українського слова, від славетного „не било, нет і не будет” здається немає вже і сліду. Сьогодні вони готові вже визнавати і самостійність української мови і самобутність (але далі ні!) українського народу і навіть визнати тризуб державним гербом Росії і Київ її столицею, щоб тільки українці не усамостійнувалися державно, не відокремлялися...

З того погляду цікава стаття В. Дніпрова в часописі „Новое Русское Слово”, в якій він реферує думки доповіді російського історика проф. М. М. Карповича п. н. „Русска демократія і національний вопрос”, що відбулася 22. січня ц. р.

Пан Дніпров, чи радше професор Карпович договорюється навіть до того, що не можна заперечувати самосійності української мови і не можна говорити росіянам про штучне повстання української інтелігенції, бо — цитуємо доловно: „таким самим „штучним” шляхом створювалася, починаючи з Ломоносовим, і російська (в оригіналі — „руска”) літературна мова і при тому з участю не одного таки українця”.

Цитуючи ці слова, пригадується нам 1917 рік, коли треба було видавати десятками тисяч брошур С. Рклицького „Правда о язике України” і переконувати і „малоросіян” і росіян, що є якась українська мова і що вона має право існування.

Тридцятьтри роки тому представинки не

тільки російської реакції, але і поступових демократичних партій Україну й українську інтелігенцію називали „німецькою інтригою”, сьогодні ж є вже такі росіяни, як проф. Карпович, які кажуть, що „існування України, українського народу й мови є в сьогоднішній час загально визнаним фактом, задля якого ніхто із поважних людей, в тім числі і російських, списів не ламає”.

Поступ, чи пак по вченому еволюція, великий, але на тому він і кінчается. Бо зараз же приходить маленьке, неминуче „але”... І виявляється, що росіяни нічого не забули і нічого не павчилися. Тож зараз за визнанням загально призnanого факту читаємо: „Але таким же фактом, підтвердженням історичною давністю і сучасною реальністю, є теж дуже тісний органічний зв'язок України й українців з Росією і росіянами, і тому спроби ламати списи або хочби тільки проливати ріки чорнила для заперечення цього факту є безнадійною справою”.

Щоб такі спроби і залишилися „безнадійною справою” — цього гаряче хотіли б панове Карповичі і Дніпрови. Тому ж вони і дораджують українцям не спорити про принадлежність Володимира Святого, не шукати доказів на існування нації в етнічних чи лінгвістичних різницях, не вертатися до старовини і не розкопувати могил в степах Подніпров'я, але.... виходити від моменту пробудження національної свідомості, значить — поставмо крапку над і — починати історію України тільки від Котляревського, або ще краще від українського відродження в 1917 році.

Тож тільки, відбираючи українцям тисячеліття доісторичного життя, позбавляючи їх княжої доби і доби української державності в козацьких часах, можна буде якось уже доказати і підтвердити „історичною давністю” і „сучасною реальністю” (читай: советським уярмленням України) — „органічний зв'язок України й українців з Росією і росіянами”. Так, на словах представники „великодушної” російської демократії доходять до того, до чого

їдуть на ділі московські більшевики, дозволяючи українцям і мову, і вишивану сорочку і шаравари, признаючи за ними і Котляревського і „Гриця”, і навіть „Іхав стрілець на війнонъку...”, але заперечуючи в основному право України на державну традицію.

З того погляду одностайним фронтом проти України й українців стоять всі росіяни: і російські монархісти, і московські більшевики і російські демократи — Керенські, Карповичі і Дніпрови.

З другого боку, визнаючи факт існування України й українського народу, української мови і навіть української інтелігенції, оті демократи у своїх часописах показують себе ще дурнішими реакціонерами в ставленні до українського самостійницького руху, до ідеї української самостійності, як були ними колись чи і є сьогодні російські чорносотенці типу Чухнових. Сучасний український національний рух вважають російські демократи витвором еміграційних, а то й навіть таборово-ділівських умовин. Так думає і пише Дніпров (не даремне ж його слухати ніхто не хоче), так думає і якийсь В. П. Яновський („Н. Р. Сл.” з 5. лютого ц. р.), пишучи, наприклад, що створенню „демократичних національних організацій” передували досі... табори Ді-Пі. Виходить сьогодні, що український самостійницький рух це вже не німецька, не польська чи яка інша але „ділівська інтрига”.

Згаданий пан Яновській радіє навіть, що з переїздом російських, українських та інших емігрантів до ЗДА й інших країн, вони вийдуть „з-під опіки своїх і чужих націоналістів” й об'єднаються в „союз рівноправних національних груп народів Росії”.

Не в нашому інтересі виказувати помилки, чи безглуздій спосіб думання панам Дніпровим, Яновським та іншим. Не маємо теж найменшого бажання дискутувати з ними. Але для себе самих, що повинні орієнтуватися в політичних настроях і думках не тільки російської, але й інших східноєвропейських еміграцій, ми повинні знати з чим ідуть, чи хотіли б іти до нас представники таких чи інших народів.

Декому здавалося нераз, що росіяни державний народ і вміють думати по державному. Але ж з чорносотенної практики російської політики до революції і російської совєтської

політики по революції, і з писань нібито найбільш поступової іхньої частини — демократичних кіл виходить, що державного політичного думання в них мало. Переконує нас в тому і сучасна російська демократична преса, друкуючи такі речі, як згадані вище статті.

Бо кого з українців хоче переконати чи притягнути п. Дніпров або п. Яновській своїм писанням про „ділівські інтриги” чи порадами відпекатися старих історичних традицій? Тож приймуть їх хіба безбаченки, ті, що ніякої традиції, ніякої історії не визнають, або ж починають їх тільки від себе. Думку пана Яновського, що „народам Росії”, до яких він зараховує і українців, і білорусів, і грузинів, і вірмен, і калмиків, і кавказців, і туркестанців, треба обєднатися в спільній протибільшевицький фронт, відкидають всі ці народи зasadничо, організуючи водночас свій антибільшевицький блок, бо вони не вважають себе „народами Росії”, але народами **уярмленими** Росією. А цього слова „уярмлені” росіяни не то що не визнають, але воно і не протиснеться їхніми устами.

Тож говорити про союз уярмлених Росією народів для боротьби з більшевизмом, значило б призвати, що ці народи силою зброї чи підступу влучено колись в склад російської імперії. Значило б визнати, що вони були колись самостійні і мають право і сьогодні на державну самостійність. Значило б заперечити тезу пана Дніпрова хочби про „органічний зв'язок України й українців з Росією і росіянами”.

Факту, що Україна вже три століття карається під московським яром заперечувати годі, але так же само годі говорити про якийсь „органічний зв'язок” Московії й України. Тож навіть такий федераціст як Михайло Драгоманов називав перевування України під Росією „пропащим часом”. Україна Хмельницького, який підписував з Росією союз у Переяславському трактаті, була самостійною державою. Хто з росіян сьогодні хоче говорити з українцями — чи монархістами, чи націоналістами, чи демократами — мусить стати на становищі повної самостійності України.

Але на це не піде ніхто з росіян, хочби яких прихильників на словах до України. Вони назвуть своїм тризубом, вони запропонують приєднати Росію до України і визнають столицею

Росії Київ, вони будуть видумувати байки про таборо-ділівські інтриги, але на самостійність України вони не підуть, бо самостійність України визначає відокремлення, а це було б початком розподілу російської імперії, початком кінця Росії.

Це було б для росіян і національною і державною катастрофою. Тому вони так змагаються вже хочби тільки з самою думкою про цю самостійність. Тому вони так сутятися із своїми пропозиціями спільніх демократичних фронтів, спільної боротьби з большевизмом і т. д. і т. д.

Вони може і знайдуть навіть і якихось українських соціалістів чи кого там, що стануть говорити з ними — Керенськими, Дніпровими, Яновськими... Але репрезентуватимуть ті соціалісти тільки себе, бо відречуться іх власні ж

партийні друзі (партийних мас вони давно не мають!)... Справі української самостійності вони не пошкодять. Не зупинять неминучої ходи історії і логіки подій.

Писаннями Дніпрових і Яновських перейматися не варто. Але треба сказати, що й Дніпров має в одному рацію, а це в тому, що: „рішати в майбутньому про долю російського і українського народів будуть самі ті народи, а не емігранти, як не намагалися б останні впливати на це рішення”.

Ця доля рішається вже сьогодні на полях збройної боротьби Української Повстанської Армії із російськими духом і мовою арміями червоних сатрапів і в творенні спільного протиболішевицького фронту уярмлених Росією народів.

I. Головінський

Молодь і еміграція

В наслідок воєнних дій серед загального числа емігрантів опинилося багато молоді. Слід тут згадати, що багато молодих емігрантів були наражені на погубний вплив ворожої пропаганди, багато вийшло на чужину без твердих засад суспільно-громадського життя. Та завдяки добрим прикметам духовості українського народу тільки незначна частина молоді затратила своє національне обличчя. До цого збереження національного хребта в значній мірі спричинилася боротьба, яку вів український народ трівночасно проти двох тоталітарних систем і відгомін котрої поширився на еміграцію.

Еміграція як історичне явище зумовлене політичними подіями має свої злі і добре прикмети для вивільної проблематики. Коли ж говоримо про молодь, то мусимо в першу чергу уважати на злі чинники, бо самозрозуміло, що людина в періоді формування світогляду, дуже часто підпадає під впливи, які своїми наслідками можуть стати фатальними. Злими чинниками є відірваність від рідного середовища, родин, брак впливу старших, що в своїх наслідках доводить до загальної апатії і затрати охочти до будьякої праці. В деяких випадках молодь розчаровується поведінкою деяких про-

відніх одиниць, не вміючи іще розрізнати особи від функції, яку дана особа сповняє. Велика розпорощеність емігрантів на великому просторі і різні ментальності країн можуть мати в наслідку це, що еміграція затратить своє духове обличчя. Та найбільшим злом еміграції є те, що багато слабих характерів заломлюється, багато денационалізується і затрачується раз на завжди для українського суспільства.

В загальному вирі еміграційних проблем виникає питання де місце молоді. В українському громадянстві дуже часто можна стрінутися із закидами з боку деяких громадян, мовляв, молодь занадто займається політикою, занадто цікавиться суспільно-політичним життям. Частинно такі вислови не без слухності, але чи може хто точно означити границю віку в якім, кінчачеться молодий, а починається зрілий вік і чи дані віку збігаються пропорціонально із умовим рівнем, це ще велике питання. Дуже часто розчарована молодь починає сама шукати шляхів себесвіту. Справедливість вимагає ствердити, що є багато старших громадян, які спільно працюють з молоддю. Сьогодні бачимо, що в справах виховання молоді було зроблено дуже багато. Великі заслуги поклали тут

різні організації молоді, установи, школи і курси. Треба признати слухність, що вони зуміли обєднати, оформити молодь в організовані рамці та однаке замало зроблено в суттєвому напрямку, якого метою є виховання в національно-державницькому дусі. Слушно, що багато про це писалося і говорилося, але загаломолоді в тому дусі ще не виховані.

Ми потребуємо української людини, якої сила походила б із рідної історії, культури, традиції. Нам потрібно людини, в якої усі зовнішні чини випливали б із глибокого внутрішнього переконання, і вкінці нам потрібно людини, яка усю свою діяльність узгіднювала б із стремліннями Рідного Краю.

Бажаючи визначити напрямні для молоді, ми мусимо розглядати їх в площині загальних завдань, які собі ставить, зглядно повинна ставити до виконання ціла еміграція. Безперечно, що найважнішою метою еміграції була б праця в основу якої лягло б повалення большевицького устрою і розчленування російської імперії. Еміграція навряд чи матиме змогу вести активну боротьбу проти большевизму, але зате може повністю приготуватися до важного завдання, яким є побудова на старих руїнах дійсно справедливого суспільного життя в усіх площинах державного устрою. Часи змінюються і дуже часто доводиться поборювати противника певними потягненнями його тактики. Колись говорив Суворов: „Ворога побиває добрий полководець, ще заки з ним стрінеться“; тим він хотів вказати, що підготовка і розсудок перерішують змагання. Большевики розвинули в себе твердження про тягість боротьби на цілу земну кулю, це є для нашої еміграційної молоді грізне моменто про те, що не така то вже еміграція не важна для визвольної проблематики. Не відомо яка частина еміграції буде мати основне значення в новій війні. Це ззвучить дещо фантастично, але чи не видавались комусь фантазією рейди УПА, або війна в полярних юколицях. Не відомо де нас доля кине, але в тій майбутній жорстокій боротьбі на життя і смерть все будемо корисними лише тоді, коли з очей не згубимо нашої основної мети.

Ворог усіми можливими способами старається розбити, розєднати нас, випробуваними методами старається поширити незгоду і загальну апатію. Покажімо, що молодь в тій війні нервів, має досить сильні нерви, щоб могти

видергати і не заломатися психічно. Доказім в дійсності, що помимо усіх переживань другої світової війни українська молодь задержала свою фізичну і духову тугість, чого нам може вже в недалекому майбутньому буде потрібно.

Дуже часто в нас у критичних моментах, коли здається, що все уже страчено, що не лишається нічого більше вартісного для життя, особливо яскраво виступають на денне світло типи лицарські і типи обрахованих матеріалістів, з яких найчастіше рекрутуються дегенерати і зрадники. Приглядаючись до наших обставин зауважуємо, що майже до всіх наших організацій та товариств, на всіх відтинках суспільно-громадської праці починає чимраз то більше втискатися психоза дефензиви, а навіть розгубленості. Чи ж це не сором для нас знаходитися у відступі, а якщо силою обставин відступаємо то переведім його пляново. Час уже струснути сумлінням молоді, стримати розгубленість і заліканість та апатію, переорганізуватися і перейти до офензиви. Тут на кожного сучасність накладає подвійні обовязки, **праця над собою і праця в суспільстві на свою місці в залежності від спроможностей кожного зокрема.** Але що б могти працювати серед іншої молоді з метою вилекання в неї державницького світогляду ми мусимо насамперед самі собі його присвоїти.

Дуже часто в нас розуміють державницьке виховання, як розбудження національної свідості. Державницьке виховання має на меті виховати молодь здібною жити державно-творчим життям. Як довго ми мусимо себе іще в тому напрямі виховувати, найкращу відповідь може дати кожний сам собі. Перший етап праці поза нами, організаційні рамці створені, молодь скоплена студентськими громадами, Пластом, СУМ-ом. Вказанім буlob **приступити до активзації праці** в усіх трьох організаціях молоді. Передумовою успішності в праці молоді є **співпраця** усіх трьох товариств і організацій. Знаючи живучість української молоді, ми можемо бути спокійними, бо хоча б навіть в тяжких еміграційних обставинах поважна частина заломилася, відпала, то це буде половина, яка відлітає від здорового зерна, а друга частина тим більше загартована напевно вратує добре імя української молоді, здобуде на чужині знання та донесе збережені національні цінності крізь усі невигоди на свою Рідну Батьківщину.

В справі однієї „заяви”...

В часописі „Свобода”, ч. 48 в дні 1. березня ц. р. з'явилася, як платне оголошення, заява за підписом декількох бувших членів ООЧСУ, в якій вони заявляють про свій виступ з Організації, мовляв тому, що ООЧСУ та „Вісник” — „зійшли з визначеного її основниками шляху... та не придержуються, їхнього розуміння, принципів демократії”.

Поминаючи факт, що деякі підписані присвоюють собі ім'я членів-основників ООЧСУ, хоча з оснуванням та розвитковою Організації нічого спільногого не мали, Гол. Управа ООЧСУ вважає доцільним зясувати дійсні мотиви виступлення цих членів з ООЧСУ та цим розкрити їхні тенденційні заміри підривати авторитет та морально шкодити нашій Організації.

ООЧСУ, як американсько-українська установа від початку свого існування прийняла зasadу, що визвольна боротьба українського народу на рідних землях є цим основним фактором, який в першу чергу вимагає координації усіх позитивних українських сил поза кордонами України для посилення відповідної пропаганди української справи у світі та організування усякої можливої допомоги цим революційним силам, які очолюють і активно проводять політично-збройну визвольну боротьбу українського народу на Україні.

В ідеологічній площині ОOЧСУ ставила на становищі, що єдиною противагою в боротьбі з безбожницькою матеріалістичною доктриною комунізму, яка намагається знищити духове і національне „Я” українського народу — є ідеологія українського революційного націоналізму, сперта на засадах християнської моралі та етики.

Ці основні принципи і напрямні праці ОOЧСУ були стверджені в резолюціях останнього та усіх попередніх Річних Зіздів ОOЧСУ.

До речі, ухвалювали ці постанови і напрямні між іншими, і підписані під згаданою заявовою б. члені Гол. Управи.

В чому ж тоді лежить причина їхньої тенденційної заяви?

Деякі розбіжності думок в бувшій Управі ОOЧСУ почались з моментом появи на еміграції в Європі книжки під наг.: „Позиції україн-

ського визвольного руху” — в якій відбивались сильні ліві тенденції в бік націонал-соціалізму.

Редакція „Вісника” вважала потрібним розкрити шкідливість цього роду писань, які своїм стилем і змістом завERTAЮТЬ ідеологію українського революційного націоналізму на шлях націонал-соціалістичного доктринерства.

На цю тему було поміщено у „Віснику” ряд статей д-р Д. Донцова та других співробітників Редакційної Колегії, які вважали ці писання викривленням основних заложень ідеології українського революц. націоналізму та змісту і духа платформи УГВР із 1944 р.

Що становище Редакційної Колегії „Вісника” було правильним, найкраще доказує, між іншим, зміст інтервю з Головою Генерального Секретаріату УГВР — Р. Лозовським, відбутою та опублікованою в Краю в 1948 р. і передрукованою на еміграції в 1-му числі журналу Місії УПА — „До Зброї” — за місяць січень 1950 року.

В точці 5, ст. 10—11, де порушена проблематика соціального ладу, Голова Ген. Секретаріату заявляє дослівно:

„УГВР є за цілковите знищення большевицької колгоспної системи в Україні, за цілковите визволення українського селянства з колгоспного ярма.

„Український визвольно-революційний рух бореться проти большевицької системи по перше тому, що всна це знаряддя варварської економічної і фізичної експлуатації українського селянства з боку большевицьких гнобителів, знаряддя їх жахливого соціального тиоблення і по друге тому, що ця система, це також засіб політичного підкорення українських селянських мас більшовицькій імперіялістичній кліці.

„УПА і революційне підпілля широко підтримують зах.-українське селянство в його боротьбі проти большевицької колективізаційної акції.

Свою боротьбу проти колгоспної системи в Україні український визвольно-революційний рух провадить під гаслом:

„Геть колгоспи! Земля селянам!”

Дослівно в цьому самому змислі писав „Вісник” полемізуючи із статтями пп. Чайки і Пог-

тави в „Позиціях”, де говориться про: „ліквідацію принципу приватної власності на землях і засоби виробництва”, „планову побудову виробництва” (п'ятилітки), „задержання колгоспної системи” — при чому для форми додається — „в залежності від волі населення” і т. д. і т. д.

Коментарі тут зайві. Усім, хто читав „Позиції”, а тепер читає передруки краївих видань стає зразу ясним, якими насправді є позиції українського визвольного руху.

В своїй статті — „Шатость Малоросійська” — поміщеній у „Віснику”, ч. 12, 1948 р., д-р Д. Донцов основною проаналізував націонал-соціалістичні тенденції згаданих статей в „Позиціях”.

Коли деякі б. члени Гол. Управи ООЧСУ, підписані під заявою, намагались накинути „Вісникові” та Організації напрямом одобрюючий згадані писання в „Позиціях українського визвольного руху”, а Редакція і більшість Гол. Управи та все членство ООЧСУ спротивилися цьому доказуючи, що це йшло б в розріз із основними ідеологічними залеженностями плятформи УГВР із 1944 р., та означало б зміну ідеологічного напряму ООЧСУ, підписані під заявою б. члени Гол. Управи закинули „Вісникові” та ООЧСУ відступлення від — „визначеного її основниками шляху”.

Тому, що в демократичній дійсності всякі зміни, в цьому і ідеологічному напряму Організації, можуть вирішувати лише Загальні Збори, Голова ОOЧСУ поставив цю справу під широку дискусію на останньому Річному Зізді, при чому дотичні б. члени Гол. Управи, зокрема пл. М. Леськів, Г. Бакуменко та О. Труш мали повну змогу доказати Зборам правильність та доцільність пропонованих ними ідеологічних змін, а за цим, і ідеологічного напряму ОOЧСУ.

Коли у висліді голосування Зізд одноголосно одобрив дотеперішню діяльність ОOЧСУ та ідеологічний напрям „Вісника”, засуджуючи при цьому спроби деяких одиниць переносити на терен Америки групові чи партійні непорозуміння українських еміграційних угрупувань в Європі, та накидування ОOЧСУ цих чи інших ідеологічних напрямів, згадані опоненти, які

покликуються в заяві на принципи демократії, яких, до речі, не розуміють, не тільки не підпорядкувалися постановам Зізду, але кермуючись подразненою амбіцією, залишили працю в Організації, а що більше, один з них, пл. М. Леськів почав розписувати тенденційні листи, очорнюючи в них діяльність ОOЧСУ.

Панове ці забули, що якраз в демократичній дійсності жадна установа чи організація не є ніколи нічиєю „приватною власністю”, хочби і її основників, а лише збором людей, обеднаних однією ідеєю, які спільно на конвенціях вирішують усі справи організації.

В цьому і сила демократії, що рішає збір, а не одиниця, чи кліка!

Згадана заява є лише доказом, що принципи демократії ці панове признають лише на словах, бо коли не повело їм накинути Зіздові свої погляди та перейняти провід Організації в свої руки, вони почали з Організації виступати та її очорнювати.

Та їхнє даремне намагання підривати авторитет Організації лише стимулюватиме членство ОOЧСУ до ще більш посиленої праці та розвитку Організації.

Успіхи праці ОOЧСУ за останні три місяці, зокрема заложення 4-х нових Відділів говорять самі за себе та доказують велике довіря громадянства до ОOЧСУ.

В минулому ми ніколи не відповідали на жадні провокації чи виступи проти ОOЧСУ, бо нашою ціллю не є полеміка з людьми злії волі, але позитивна праця для добра українського народу і його визвольної боротьби.

Коли пишемо ці рядки сьогодні, то лише тому, що між підписаними під заявою є деякі бувші члени Гол. Управи, а тому брак правдивого розяснення їхнього почину міг би бути сильно інтерпретований зі шкодою для Організації.

Ми глибоко переконані, що наше громадянство достатньо вироблене політично, щоби дати відповідну оцінку цього роду акціям деяких сдінниць, які в своїому егоцентризмі, намагаються вносити розлад та дезорганізацію в упорядковане громадянське та політичне життя української іміграції.

I. M. Білинський

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ДОПОМОГИ ВОЮЮЧІЙ УКРАЇНІ

З організаційного життя — Хроніка

I. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ООЧСУ В КЛІВЛЕНДІ

Із звіту Відділу ООЧСУ в Клівленді, видно, що Відділ почав оживлену діяльність.

Загальні Збори Відділу відбулися дня 15. січня 1950 року в салі Укр. Нар. Дому, де вибрано нову Управу Відділу ООЧСУ в такому складі:

Ярослав Городиський — голова, Михайло Білій — заст. голови, Василь Жук — касієр, Дмитро Струс — секретар, А. Запарнюк — фін. секретар. Ярослав Потічний — культ.-освітній референт. До Контр. Комісії ввійшли Микола Пеленсь — голова, О. Шупляк і Г. Гарчанин — члени.

II. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ООЧСУ У ФІЛАДЕЛФІЇ

Ще дня 24. листопада 1949 року відбулися Загальні Збори Відділу ООЧСУ в Філаделфії, на яких вибрано управу Відділу в такому складі:

Василь Титанич — голова, Олександр Михалюк — заст. голови, Іван Микита — секретар, Григорій Бучко — касієр, Іван Головінський — орган. референт, д-р Микола Ценко — культ.-освітній референт; члени Управи — Степанія Шаран і Ярослав Мадай. До Контр. Комісії вибрано: мгр. Михайло Мадай — голова, Петро Нац і Володимир Ткач — члени.

III. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ООЧСУ В ГАРТФОРДІ

Дня 17. грудня 1949 року відбулись Звичайні Загальні Збори Відділу ООЧСУ в Гартфорді, Конн., на яких вибрано нову Управу Відділу ООЧСУ в такому складі:

Михайло Похмурський — голова, Теодора Бундзяк — секретарка, Тимотей Мельник — касієр. Василь Павшук — гуман. референт. Володимир Глова і Михайло Соломяній — члени Управи. До Контрольної Комісії вибрано: Василь Дерлиця — голова, Катерина Яросевич і Йосип Олексяк — члени. Тоді ж нововибрана Управа ухвалила влаштувати „Маланчин Вечір”, який відбувся з повним успіхом дня 14. січня 1950.

Понадто Відділ ООЧСУ в Гартфорді відсвяткував Свято Злуки Українських Земель (Свято Соборності).

IV. З ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ ООЧСУ В КАРТЕРЕТ

Старанням новооснованого Відділу ООЧСУ в Картерет, Н. Дж. відбулися два реферати, які виголосили дня 29. січня 1950 року, панове д-р Р. Борковський, на тему „Завдання ООЧСУ на тлі сучасної міжнародної ситуації” та д-р М. Сидор, на тему „Сучасна боротьба українського народу за волю”. Оба реферати виголошено дуже старанно. Присутні вперше мали нагоду почути дуже інтересні питання, як і „вперше тут мали нагоду послухати” — як висловлювались після рефератів.

V. ПРАЦЯ У ВІДДІЛІ ООЧСУ В НЮАРКУ

Відділ ООЧСУ в Ньюарку, Н. Дж., започаткував цикль рефератів для ширшого громадянства та членства ООЧСУ.

Перший реферат п. н.: „Коли кінець комунізму” — виголосив дня 12. лютого в залі „Чорноморської Січі” — член Гол. Управи ООЧСУ, ред. Василь Качмар.

Своєю тематикою, реферат викликав велике зацікавлення слухачів та оживлену дискусію.

На прелегентів чергових рефератів на актуальні, суспільні, культурні та наукові теми, запрошено ряд визначних громадських діячів, а саме:

1. Адв. Іван Романишин: Що дає нам американська конституція?

2. Проф. Іван Вовчук: Україна в авангарді боротьби проти большевизму.

3. Ред. Валентин Коваль: Українська вільна справа й керенщина.

4. Ред. Мирон Заклинський: Богдан Хмельницький — як полководець, закордонний політик та будівничий держави.

5. Проф. Дамян Горняткевич: Українські історичні памятки на землях Польщі.

6. Ред. Василь Качмар: Незаконний процес над Ісусом Христом.

Про дальші доповіді, як також про те,

коли їй де будуть вони виголошенні Управа Відділу ООЧСУ в Ньюарку своєчасно подасть до відома у пресі та окремими оповістками.

◆ День 22. Січня в Ньюарку

(вб) За почином Організації Оборони Чотирьох Свобід України, І-ий Відділ в Ньюарку, місцеве українське громадянство відзначило пропамятні роковини проголошення Самостійності та Соборності Української Держави справедлі святочно. Цей день — 22. січня — був проведений під знаком повної солідарності американських українців — старих і нових іммігрантів — з героїчними змаганнями українського народу за здійснення основних принципів Атлантическої Карти та Чотирьох Свобід проголошених през. Рузвелтом — також і на Україні.

У церквах відправлено Торжественні Служби Божі в наміренні українського народу та успішної його боротьби за свою сувереність, свободу й справедливість. З цього приводу пан-отці виголосили гарні патріотичні проповіді.

А в пополуденних годинах в залі „Чорноморської Січі” відбулася святочна академія, яку за прийнятим тут звичаєм започатковано відспіванням американського гімну. Академію відкрив голісова місцевого відділу ООЧСУ, Володимир Боровик, взываючи присутніх вшанувати однохвилинною мовчанкою світлу пам'ять борців, що згинули й по сьогодні ginуть за священні ідеї УССД.

Бойовою піснею „За рідний край” укладу Гайворонського мужеський хор під диригентурою енергійного Михайла Лобоша розпочав вокальну частину. Студент Богдан Підлуський віддеклямував поезію Карпенка-Криниці „Москва”. Дві дальші пісні, які відспівав згаданий уже мужеський хор: маркова „Ой з-за гори чорна хмара встала” Купчинського та патріотична „Рідний Край” Третяка значно піднесли святочний настрій під час академії.

Після цеї першої частини п. М. Щербак виголосив гарно опрацьований реферат про значення обох історичних актів для українського народу.

Врешті в останній частині гарно зіспіваний мішаний хор під диригентурою п. Романа На-

бережного та панна Дота Кульчицька своїми виступами закріпили вповні вироблений своїми попередниками святочний настрій.

Мішаний хор відспівав „Від синього Дону до сивих Карпат” Гайворонського, „Геть вороги з України” Гнатишака та „За Україну” Людкевича. Панна Кульчицька, що розпоряджається прегарною дикцією, з повним відчуттям віддеклямувала поему Олеся „Яка краса — відродження країни”. Відспіванням національного гімну закінчено святочну академію, яка у багатьох залишила нестерте враження.

До успіху причинила зокрема велика здисциплінованість виконавців програми та добра організація цілого свята. Okреме признання заслуговує постава поодиноких товариств, які з огляду на таке дорогое для кожного українця свято Соборності відложили заповіджені раніше свої загальні збори, згл. інші імпрези, відповідно їх пересуваючи на пізніше. До них належала „Чорноморська Січ”, яка в додавок зовсім безінтересно відступила для академії свою залю. Видатну допомогу при організації свята Соборності дав також місцевий осередок СУМ-Америки.

◆ Заснування Відділу ООЧСУ в Дітройті

В неділю, 12. лютого ц. р. в залі Українського Політичного Клубу при вул. Сікат, в Дітройті, в одному з найбільших скупчень української громадськості в ЗДА, відбулися Установчі Збори нового Відділу ООЧСУ. Збори ці підготовив окремо для тієї цілі складений Ініціативний Комітет.

Установчі Збори Відділу ООЧСУ в Дітройті відкрив голова Ініціативного Комітету ред. Зенон Тарнавський, вітаючи присутніх та інформуючи їх про мету зборів. А тому, що саме в цей день припадала 26-та річниця героїчної смерті сл. п. Ольги Бесараб, було виголошено коротку доповідь про її життя і чини, а присутні повсталим з місць і однохвилинною мовчанкою вшанували пам'ять української жінки-героїні.

Збори відбувалися за наступним порядком:
1) Відкриття, 2) Вибір Президії Установчих Зборів, 3) Доповідь, 4) Читання і прийняття

Статуту ООЧСУ, 5) Вибір Управи ООЧСУ, 6) Пропозиції й запитання, 7) Закриття Установчир Зборів.

Головою Президії Установчих Зборів вибрано д-ра Михайла Дужого а його заступниками пп. Володимира Дідика і Степана Зальованого. На секретарів покликано пп. Андрія Кульчицького і Михайла Напору.

В доповіді, яку відчитав ред. З. Тарнавський, доповідач наскрізлив ролю і призначення України на тлі теперішнього політичного положення. Рівночасно ясно виложив цілі і завдання ООЧСУ та її ідеологічну платформу. Після доповіді секретар Зборів п. Андрій Кульчицький відчитав Статут ООЧСУ. По короткій перерві, учасники Зборів вибрали першу Управу Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобод України в Дітройті, в наступному складі: Зенон Тарнавський — голова, Володимир Габода — перший заст. голови, Ярослав Сена —

другий заст. голови, Степан Крупка — секретар, Володимир Андрушків — фінанс. секр., Андрій Кульчицький — скарбник, Антін Кобилянський — організаційний референт, Іванна Цисик — референтка жіночтва, Тома Винничук — перший член Управи, Петро Федик — другий член Управи. До складу Контр. Комісії вибрано: Василя Нагайського, Богдана Гарасевича і Михайла Дужого.

Установчі Збори схвалили членський внесок у висоті 0.50 дол. місячно і одноразове внескове у висоті 1.00 дол.

Під час Зборів було відчитано кілька привітальних телеграм і привітів, що наспіли до рук Президії, як теж представники окремих Товариств і Організацій, присутні на Зборах, складали усні привітання. Окремо Установчі Збори схвалили вислати привіти до визначних осіб і окремих установ. АК.

„Український Самостійник” НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК В НІМЕЧЧИНІ

З днем 1-го січня ц. р. почав виходити в Німеччині новий український тижневик „Український Самостійник”.

В редакційній статті в 1-му числі Редакція „Українського Самостійника” зясовує причини, які спонукали її до видавання нового українського часопису на еміграції.

Між іншим, читаємо там:

„Немає в нас тижневика, що не роздрібнювався б на місцеві справи і спори в середині однієї країни поселення, але щоб присвячував головну — а не принагідну — увагу основним питанням української визвольної політики і спільноті з Рідним Краєм дії, що розробляв би принципи спільноти суспільно-громадської праці і оборони перед асиміляцією в усіх країнах часового побуту нашої еміграції і сприяв би зосередженню розпорощених по світу українських сил на дальнє продовження тих діянок національної творчості, розвиток яких припинений на нашій Батьківщині ворожим насильством.

Виповнити цю прогалину, спрямувати увагу наших земляків, розкиданих на широкому світі, на найважкіші загально-національні завдання української спільноти — ставить собі за мету **Український Самостійник**.

Нових політичних програм і визвольних рецепт ми не беремось придумувати. Залишаємо цю забаву тим, що прокінулись до політичного життя аж на еміграції і заповнюють своїми паперовими спекуляціями еміграційні архіви. Для нас визвольний шлях нашого народу визначений чітко 20-річною боротьбою революційної ОУН, протинімецькою і противідмінно-революційною УПА і діями визвольно-революційного керівництва УГВР. Своє головне завдання і обов'язок бачимо в тому, щоб доповнити визвольну боротьбу нашого народу політично і пропагандистською діяльністю всіх наших земляків на чужих землях, щоб умасовити серед них зрозуміння про потребу дружньої співдії з народами АБН та причинитись до того, щоб по роках скитання повернути Україні повноцінних громадян”.

Як бачимо — „Український Самостійник” збільшив ряд цих українських пресових видань на еміграції, які основною ціллю ставлять собі не брудну полеміку та безперебірчive очорювання своїх політичних противників, але позитивну і конструктивну політично-пропагандивну і виховну діяльність спрямовану на активізацію української справи у світі та — „вможливлення українцям з далеких континентів підтримувати між собою тісний зв'язок обмінюватися своїми думками, турботами, досвідом і разом з цим бути в курсі подій визвольно-політичної боротьби свого народу на Рідних Землях”.

На появу цього роду часопису нетерпеливо ждали великі шари українського громадянства, зокрема української молоді.

Ми вітаємо появу „Українського Самостійника”, який своїм різноманітним змістом, есте-

тикою форми та високим журналістичним рівнем зразу вибивається на чолове місце серед других українських часописів на європейському континенті.

Бажаючи Редакції „Українського Самостійника” якнайкращих успіхів в її дальшій корисній видавничій праці, ми звертаємося заразом до членства ООЧСУ та читачів „Вісника” з заявом стати передплатниками цього цінного часопису та в цей спосіб допомогти матеріально видавництву „Українського Самостійника” поширити та поглибити його видавничі задуми.

Ціна передплати для ЗДА і Канади — 4 дол. річно.

Замовлення надсилати на адресу:

“SAMOSTIJNYK”

**Ukrainisches Wochenblatt, Dachauerstr. 9/II
Munchen, Germany, (U. S. Zone)**

Редакція „Вісника”

◆ Перепис населення ЗДА й завдання нашої іміграції

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

Цього року відбудеться 17-ий з черги що-10-літній перепис населення ЗДА.

Хоча Переписне Бюро (Цензус Бюро) працює постійно, збираючи та проголошуєчи всякі статистичні дані й інформації, однак що 10 літ переводить воно загальний перепис, щоб провірити стан населення й усіх ділянок його життя й діяльності.

Всім нам відомий сумний і понижуючий факт, що в урядовій статистиці Америки Українці досі майже не існували. Хоч ми самі твердимо, що нас у ЗДА є більше 1 міліон, як не більше, то останній перепис населення з 1940 р. виказує лише 80 тисяч Українців, та коло 60 тисяч „рутенців” і „русняків”!

Деж пропало понад 800 тисяч Українців у тому переписі? Вони збогатили статистику Поляків, Австрійців, Чехів, Мадярів і Росіян!...

Цього року в квєстіонарі перепису населення вставлено вперше два питання, які поможуть окреслити точно національне походження горожан ЗДА двох поколінь, себто всіх тепер живучих та їх родичів.

Питання ч. 13:

В якім стейті (або чужім краю) дана особа рожена?

Питання ч. 25:

В якім краю рожені батько й мати даної особи?

В поясненнях до повищих питань сказано, що в відповідях треба подавати ім'я стейту ЗДА, території або посілості ЗДА, або чужий край, розріжняючи навіть між французькою Канадою, а рештою Канади!... Коли цей перепис хоче такого точного поділу національного походження уродженців сусідної Канади, що є мішаниною богатьох національних груп, як і ЗДА, то тимбільше в інтересі перепису населення Америки є точні й фактичні дані про національне походження всіх горожан ЗДА.

Ясним, природним і самозрозумілим є, що всі горожани й нові імігранти українського походження повинні відповісти на одно або друге з повищих двох питань одним словом: Україна. Або Ви самі, або Ваш батько і мати, або батько чи мати, родились на котрійсь із україн-

ських земель, отже в краю, що звється тепер уж всіми своїми й чужими людьми — Україною і тому треба подавати лише ту назву, а не жадну іншу.

Цьогорічний квестіонар перепису населення не питає, в якій державі (поза Америкою й її посольствами) хто родився, під якою владою, під чиєю займанчиною, а просто й найприродніше — в якім краю. Бю край остає краєм без огляду на те, хто в нім володів вчора, а хто володіє нині. Німеччина остає Німеччиною, чи там володіють самі Німці, чи Американці, Британці, Французи й Сoviети... Австрія є Австрією, чи там при владі сами Австрійці, чи зновуж ті самі союзники з останньої війни. Польща остає Польщею, чи вона була поділена між Австрією й Росією, чи тепер в цілості під Советами. Тож і Україна остає Україною, чи вона була поділена між Советами, Польщею, Румунією, Чехословаччиною й Мадярчиною, чи тепер майже в цілості під Советами. Тому в відповідях не можна вживати назви бувшого чи теперішнього займанця нашого краю, але треба подати одну й одиночку назву цілого нашого краю — Україна.

Той квестіонар не питає теж Вас, в якій провінції, чи в якій частині даного чужого краю (значить поза Америкою) Ви чи Ваші родичі родились. Отже не потрібно казати, що Ви чи Ваші родичі роженні в Галичині чи на Буковині, в Карпатській Україні чи Карпатській Русі, на Волині чи Поліссі, Лемківщині чи Бойківщині, Підгір'ю чи Поділлі, в Чернігівщині чи на Херсонщині, в Слобідській Україні чи на Кримі, Вороніжчині чи Донщині. Всі ті рідні й дорогі Вам сторони творять один великий, богатий і славний край — одну Україну — і треба вживати тільки тої одної всеобіймаючої назви — Україна.

Коли так поступлять і лише такої назви краю свого чи своїх родичів народження вживають всі горожани Америки й нові імігранти українського роду та всі їхні діти, роженні в Америці, тоді цьогорічний перепис населення Америки дасть нам образ нашого стану в Америці та піднесе наше значіння серед решти горожан цего могутного краю.

Цьогорічний перепис населення ЗДА відбудеться в днях від 1-го до 15-го квітня, 1950. р. За ті два тижні біля 160 тисяч переписців відвідають кожну хату, кожну родину в ЗДА та їх

посольствах і територіях з квестіонарами, що містять понад 300 питань.

Український Конгресовий Комітет, що мав на увазі цю важливу справу від початку цього року, звертається отсім з проханням до всіх українських Церков, національних організацій, видавництв, окружних і місцевих товариств, брачтв, сестричеств і клубів та громад, щоб повели енергійну освідомлюючу працю в справі цьогорічного перепису населення та нашого завдання супроти нього. Щоб помогти в цій праці, УКК видасть більшу скількість інформаційних листків в українській і англійській мовах, які вишле для поширення в усіх наших громадах. Читачів цеї преси просимо теж передавати повищений комунікат з рук до рук.

Український Конгресовий Комітет робить теж заходи, щоб головне Переписне Бюро видало відповідні інструкції своїм робітникам, які переводитимуть перепис, щоб воно — з ігноранції чи злої волі — не баламутили наших людей в справі вірного подання свого національного походження.

Українці й Українки! Сини й Доньки Українців! Кличемо Вас вийти з чужонаціональних криївок і нор, скинути чуже піря, відцуратись понижуючої безіменності, перестати бути „Іванами без роду”, а вийти на світло дня й на арену свободного американського життя гордими синами й доньками великого і славного свого народу й одної та одинокої в світі України.

Український Конгресовий Комітет.

ОГОЛОШЕННЯ

Центральний Комітет Спілки Української Молоді звертається з проханням і закликом до українського громадянства пересилати документи, матеріали, оригінальні свідчення та фотографії з життя, діяльності та процесу Союзу Визволення України — Спілки Української Молоді (СУМ-у) на Україні та інших теренах Советського Союзу.

За цінні матеріали — винагорода. На бажання матеріали після використання — звертається власникові.

За Центральний Комітет СУМ:
О. Калинник, Викон. обов. голови; Ігор Заяць, секретар.

Загальні Збори СУРБ-у

В неділю, дня 5. лютого 1950 р. відбулися в Брюсселі, в залах Українського Клубу при УДК — перші Річні Загальні Збори Спілки Українських Робітників в Бельгії. В зборах взяло участь понад 50 умандатованих делегатів з майже всіх більших скупчень поселення українських робітників і багато різних визначних гостей. Збори пройшли в діловій атмосфері та в дусі робітничого братерства й солідарності. Їх відкрив голова СУРБ-у п. К. Мулькевич, привітав присутніх делегатів і гостей, візвав до вшанування однохиличною мовчанкою пам'яті всіх тих трудовиків, що згинули в боротьбі за соціально-політичні права українського народу на Рідних Землях і тих, що полягли як воїни праці в копальнях чи у фабричних заводах на скітанні в Бельгії та вказав на тягливість і повязаність нашої діяльності зі змаганнями на Батьківщині.

По виборі Президії, виголошено та відчитано ряд привітань. Між іншим заслуговують на увагу виступи та побажання: Всч. о. Радника Купе в імені Української Католицької Церкви, п. ред. І. Поповича голови КУВПО від Обєднання Українських Робітників у Франції, графа Де Вуж — президента Міжнародного Світового Комітету Політичних Втікачів, конзуля Качоровського — президента КОРЕСТ-у, меценаса Krakovського від імені польсько-балтійських профспілок, доктора Юна з рамені чеського комітету, представника Конфедерації Християнських Синдикатів у Бельгії та відпоручників майже всіх українських суспільно-громадських установ у Бельгії.

З ділових звітів уступаючих членів Головної Управи, зокрема голови — п. К. Мулькевича, секретаря — п. Я. Пришляка і скарбника — п. В. Макара, Збори довідалися про умовини та осяги праці СУРБ-у. В загальному стверджено, що СУРБ сповняв задовільно свої завдання і здобув загальне довір'я, силу і значення в кругах українських та чужинських робітників. Це завдячується не тільки власній гідній поставі праці українських робітників, але якнайстісліш співпраці з бельгійською Конфедерацією Християнських Синдикатів та Національним Обєднанням Християнських Кас Обезпечення.

По живій і річевій дискусії, що в ній кинув

найбільше цінних уваг і думок голова КУВПО, ред. І. Попович, уділено абсолюторію уступаючій Гол. Управі, а на знак беззастережного одобрення їхньої праці обрано нові керівні органи СУРБ майже в незміненому складі, під проводом невтомного п. ред. К. Мулькевича. На закінчення Зборів прийнято ряд резолюцій. Своїм перебіgom і вислідом нарад Перші Річні Загальні Збори СУРБ-у створили новий етап на шляху творчого росту української професійної організації на чужині.

ОУН ВИМАГАЄ ВІД УНРАДИ ВИРАЗНОГО СТАНОВИЩА

Фракція революційної ОУН внесла З. І. 50 р. до Президії Української Національної Ради меморіял за підписом проф. В. Вовчука, в якому ОУН вимагає від УНРади зайняти офіційно виразне становище в питаннях: 1) Відношення УНРади та її політичної дії до краєвої боротьби і зокрема до Української Повстанської Армії та УГВР; 2) Переговорів українських соціалістів з біло-московськими імперіалістами; 3) Розбивання і анархізування українського суспільно-громадського життя безвідповідальними елементами, які намагаються прикривати свою руїнницьку роботу ширмою УНР; 4) Хаотизування церковно-релігійного життя та завогнювання міжконфесійної боротьби; 5) Зміни антидемократичної конструкції УНРади.

До часу позитивної розвязки УНРадою порушених питань ОУН здержується від активної співпраці з УНРадою та припинює свою підтримку.

В випадку відходу політики й праці УНРади від потреб і напрямів української визвольної політики Провід ЗЧ ОУН буде змушений ревідувати своє позитивне відношення до УНРади в принципі.

“ВІСНИК”—ОРГАН ОЧСУ
вдає Редакційна Колегія
Відповідальний редактор —
Ігнат М. Білинський

Адреса:

O. D. F. F. U.
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ЖЕРТВИ

З КОЛЯДИ НА ФОНД ДОПОМОГИ ВОЮЮЧІЙ УКРАЇНІ

П. Й. Куць, Авбурн, Н. Й. — на листу ч. 287, зібрав \$23. Суму жертвували, по \$2.00; Р. Гіряк; по \$1.00: Я. Куць, С. Сисак, Г. Мільчаковський, М. Цяп, Я. Гавліцький, Я. Сокирник, І. Воосковський, В. Ракуш, Р. Теснибок, Г. Гришин, Г. Пінчак, Г. Гавучик, Б. Олексів, І. Ново-сільський, І. Галиборда, С. Бойко, М. Опришко, В. Шевчук, З. Казанівський, решту дрібними.

П. О. Мороз (Відділ ООЧСУ Н. Й.) — на л. ч. 190, зібрав \$38.70. Жертвували по \$3.00: М. Венгер, по \$2.70: Вернацький, по \$5.00: З. Федичинський, по \$2.00: І. Хомулек, по \$1.00: Р. Додерчак, В. Грицин, П. Понжевич, О. Казанівський, М. Муравінський, Т. Качалуба, Л. Ковалський, П. Качалуба, А. Ковалська, М. Ворон, С. Савчук, І. А., І. Хархан, М. Крамарчук, А. Покача, Фірман, О. Декайлло, Кіт, Войтович, Вітак, Микитів, Петрик, В. Жасунь, та \$2.00: Л. Ганущак. Решта дрібними.

П. Я. Андрій (Відділ ООЧСУ Н. Й.) — на л. ч. 194, зібрав \$39.00. Жертвували: по \$5 І. Лакоцкий, по \$10.00: Іванна Іусич, по \$3.00: К. Швед, по \$2.00: І. Гупало, В. Бабей, Ю. Павлюк, В. Стецік, М. Дідоха, П. Морозович, по \$1.00: В. Крохмальний, І. Плевак, І. Підгаєцький, Гудз, Стефанів, Семенів, Ясний.

П. Фединяк (Відділ ООЧСУ Н. Й.) — на л. ч. 181, зібрав \$29. Жертвували по \$5.00: Маркарчук, по \$3.00: І. Рітц, по \$2.00: С. Фединяк,

БІБЛІОГРАФІЧНА ЗАМІТКА

„Молоде Життя” — часопис Українського Пласти, Ч. 1, січень, 1950, 32 ст. 8-ка, ілюстрований. Зміст: А. Фіголь, „Чергова проба звязку” і „як різно, ... і ... як однаково”! В. Янів: „Чи ти розумієш цю велику Дату” ... В. М. „В обороні Вічного — Наказ Крутів” — Сторінки: новацька, юнацька, старшо-пластунська сеніорська. Вісті з ГПС, скавтського світу. Господарська сторінка. Різне. Ціна 0.50 ДМ.

Адреса:

Abholfach 221, Munchen 2, B.S. Germany.

Іван Вознюк пошукує своєго дядька **Михайла Вознюка** з с. Річиця, по в. Камінь Коширський, що мав сина Мирона; до війни проживав в Нью Йорку, ЗДА.

Голоситься на адресу:

J. Wozniuk, E. V. W. Hostel, Thorney, nr. Peterborough, Cambs, England.

І. Слободян, Залізняк, Доценко, Дмитренко, Гітор, Крупницький, І. Скланюк, Садівник, по \$1.00: Фесик, Задор, Наконечний.

П. М. Ривак (Відділ ООЧСУ Н. Й.) — на л. ч. 182, зібрав \$21. Жертвували по \$5.00: М. Ривак, І. Гаврилко, по \$1.00: Чарнецький, В. Ривак, Олешко, П. Пришик, Озур, М. С., Лучко, М. К., і Супран.

П. П. Шпирка (Відділ ООЧСУ Н. Й.) на л. ч. 191, зібрав \$11.50. Жертвували по \$2.00: М. Шпирка, В. Кульма, по \$1.00: Клячко, Треновський, Дерич, Ковтанюк, „Дніпро” рест., П. Шпирка, і М. Хоманчук.

П. П. Михальчук Н. Й. С. — зложив на листу ч. 199 — \$1.

П. І. Кобаса (Відділ ООЧСУ Н. Й.) — на л. ч. 188 зібрав \$63.25. Жертвували по \$5.00: І. Кобаса, А. Галагій, по \$2.00: Т. Мелещук, М. Лехіцький, Т. Давидко, І. Козар, Я. Садловський, М. К., І. Посід, Кріфалін, Стецько, Оришкевич Антін — \$5, по \$2.00 ще дали: І. Комар, і Укр. Кат. Амер. Молодь. По \$1.00: Гур, Герлах, Шевців, М. Р., Скакун, Лучанко, Бубела, СТ?, Гуля, Скоцко, Абрилюк, Заклинський, Кізима, Кучка, Витязь, Копачинська, Скасків, і Конів Іван — \$2. Решта дрібними.

(Продовження списків в черговому числі)

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

український місячний ілюстрований журнал

О В И Д

HORIZONTE

видає Микола Денисюк

Умови передплати: (подаємо піврічну і річну передплату) Аргентина 5.00 і 10.00 пез., Англія і Австралія 5.60 і 11.00 шіл., Франція 220.00 і 400.00 фр. фр. ЗДА і Канада та інші країни 0.80 і 1.50 дол.

Жадайте показових примірників для себе і Ваших знайомих

Адреса видавництва:

**Editorial
MYKOLA DENYSIUK
c. Curapaligue 790—Buenos Aires
Rep. Argentina**